

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [JULIANE KOKOTT]
SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 18. decembrī¹

I — Ievads

1. Kipras sala kopš Turcijas karaspēka intervences 1974. gadā faktiski ir sadalīta Kipras grieķu dienvidu daļā un Kipras turku ziemeļu daļā. Starptautiskā kopiena atbilstoši starptautiskajām tiesībām Kipras Republiku ir atzinusi par valsti, un Kipras Republika *de jure* pārstāv visu Kipru kopumā, taču *de facto* kontrolē tikai salas dienviddaļu. Ziemeļu daļā ir nodibināta Ziemeļkipras Turku Republika (ZKTR), kuru ir atzinusi tikai Turcija².
2. Lai gan Apvienoto Nāciju Organizācijas un ES atbalstītās sarunas par apvienošanos nevarēja noslēgties ar panākumiem, Kipras Republika 2004. gadā kļuva par Eiropas Savienības dalībvalsti. Ar Pievienošanās līguma atsevišķu protokolu *acquis communautaire* piemērošana tika apturēta salas daļās, kurās teritoriālā vara Kipras Republikai nepieder.
3. Teritorijas dalīšanas dēļ notika plaša abām grupām piederīgo iedzīvotāju bēgšana un izraidīšana. Daudzi ekspatrianti pieprasīja īpašumtiesības uz zemes gabaliem, kurus viņi piespiedu kārtā bija atstājuši³. ZKTR esošie Kipras grieķu atstātie zemes īpašumi ir uzskatāmi par nodotiem valstij. ZKTR iestādes daudzus šos zemes īpašumus ir nodevušas privātpersonām. Ko iesākt ar ekspatriantu īpašuma tiesību prasībām, ir viens no neskaidrajiem jautājumiem sarunās par apvienošanos.
4. Šāds delikāts konteksts ir strīdam starp Apostolidesu [*Apostolides*] un britu laulātajiem Oramsiem [*Orams*]. Viņi no privāta pārdevēja ir nopirkuši zemes gabalu Ziemeļkiprā. Apostolidešs, kura ģimene tika izraidīta no ziemeļiem, pieprasa īpašuma tiesības uz savu zemes gabalu. Pamatojoties uz viņu

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — Par vēsturisko attīstību skat. arī ģenerāldavokāta Gulmana [Gulmann] 1994. gada 20. aprīļa secinājumus lietā C-432/92 *Anastasiou (Recueil, I-3087. lpp., 9.–13. punkts)*.

3 — 2005. gadā ECT tika izskatītas 1400 sūdzības par Turciju pārsvarā no Kipras grieķiem par īpašuma tiesību pārkāpšanu (skat. ECT 2005. gada 22. decembra spriedumu lietā Nr. 46347/99 *Xenides-Arestis* pret Turciju, 38. punkts, — spriedums *Xenides-Arestis II*).

prasību, Nikozijas Apgabaltiesa — tiesa Kipras grieķu teritorijā — piesprieda Oramsiem atbrīvot zemes gabalu, kā arī dažādus maksājumus. Apostolidess ir lūdzis atzīt un izpildīt šo lēmumu Apvienotajā Karalistē.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Protokols Nr. 10 par Kipru*

6. Protokola Nr. 10 par Kipru⁵, kurš pievienots 2003. gada Pievienošanās aktam, redakcija ir šāda:

“AUGSTĀS LĪGUMSLĒDZĒJAS PUSES —

5. *Court of Appeal* [Apelācijas tiesa], lemjot izpildes tiesvedībā, vēlas uzzināt atbildi uz jautājumu, vai saskaņā ar Padomes 2000. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās Apvienotās Karalistes tiesām ir šāds pienākums⁴. No vienas puses, par to pastāv šaubas, jo spriedums attiecas uz zemes īpašumu tajā Kipras teritorijā, kurā Kipras Republikai nepieder teritoriālā vara un kurā Kopienas tiesību piemērošana lielā mērā tāpēc ir apturēta. No otras puses, dokumentu, ar kuriem ierosināta lieta, izsniegšanas gadījumos Oramsu dzīvesvieta Kipras turku teritorijā ir bijuši pārkāpumi.

APLIECINOT savu apņemšanos nodrošināt Kipras problēmas pilnīgu risinājumu, kas ir saderīgs ar atbilstīgajām Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes rezolūcijām, kā arī savu viennozīmīgo atbalstu Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāra centieniem šajā jomā,

ŅEMOT VĒRĀ, ka šāds pilnīgs Kipras problēmas risinājums joprojām nav panākts,

4 — OV 2001, L 12, 1. lpp.

5 — Akts par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā — Protokols Nr. 10 par Kipru (OV 2003, L 236, 955. lpp.).

PATUROT PRĀTĀ to, ka tādēļ ir jānodrošina *acquis* piemērošanas apturēšana tajos Kipras Republikas apvidos, kurus Kipras Republikas valdība pilnībā nekontrolē,

PATUROT PRĀTĀ to, ka tādēļ šis protokols neliedz īstenot pasākumus, kuru mērķis ir panākt iepriekš izklāstīto iznākumu,

PATUROT PRĀTĀ to, ka šāda piemērošanas apturēšana tiek atcelta, ja Kipras problēma ir atrisināta,

PATUROT PRĀTĀ to, ka šādi pasākumi neiespaido *acquis* piemērošanu Kipras Republikas pārējā daļā atbilstīgi nosacījumiem, kas paredzēti Pievienošanās līgumā,

PATUROT PRĀTĀ to, ka Eiropas Savienība ir gatava akceptēt šāda atrisinājuma noteikumus atbilstīgi principiem, uz kuriem balstās ES,

IR VIENOJUŠĀS PAR TURPMĀK IZKLĀSTĪTAJIEK NOTEIKUMIEM.

1. pants

PATUROT PRĀTĀ to, ka ir jāparedz noteikumi, saskaņā ar kuriem attiecīgos ES tiesību aktus piemēros attiecībā uz liniju, kas šķir iepriekšminētos apvidus no abiem apvidiem, ko pilnībā kontrolē Kipras Republikas valdība, un no Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes Austrumu Suverēnās bāzes teritorijas,

1. *Acquis* piemērošanu aptur tajās Kipras Republikas daļās, ko pilnībā nekontrolē Kipras Republikas valdība.

VĒLOTIES, lai Kipras pievienošanās Eiropas Savienībai būtu ieguvums visiem Kipras pilsoņiem un veicinātu sabiedrisko mieru un izlīgumu,

2. Padome pēc Komisijas priekšlikuma vienprātīgi lemj par šā panta 1. punktā minētās apturēšanas atcelšanu.

2. pants

nosacījumiem, kas paredzēti Pievienošanās līgumā.

1. Padome pēc Komisijas priekšlikuma ar vienprātīgu lēmumu paredz noteikumus, saskaņā ar kuriem ES tiesību aktus piemēro attiecībā uz līniju, kas šķir 1. pantā minētos apvidus no apvidiem, ko pilnībā kontrolē Kipras Republikas valdība.

4. pants

2. Piemērojot Protokola par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes Suverēnajām bāzes teritorijām Kiprā pielikuma IV daļu, laikposmā, kamēr *acquis* piemērošana ir apturēta atbilstīgi 1. pantam, robežu starp Austrumu Suverēno bāzes teritoriju un 1. pantā minētajiem apvidiem uzskata par Suverēno bāzes teritoriju ārējo robežu.

Gadījumā, ja tiek panākts risinājums, Padome pēc Komisijas priekšlikuma ar vienprātīgu lēmumu pielāgo noteikumus par Kipras pievienošanos Eiropas Savienībai, lai ņemtu vērā Kipras turku kopien.

3. pants

B — Regula Nr. 44/2001

1. Šis protokols neliedz īstenot pasākumus, kuru mērķis ir veicināt ekonomikas attīstību 1. pantā minētajos apvidos.

7. Regulu Nr. 44/2001 saskaņā ar tās 1. panta 1. punktu piemēro civillietās un komercietās.

2. Šādi pasākumi neiespaido *acquis* piemērošanu Kipras Republikas pārējā daļā atbilstīgi

8. Regulas II nodaļā ir iekļauti noteikumi par jurisdikciju. Šis nodaļas 6. iedaļā ir ietverti noteikumi par izņēmuma jurisdikciju. It īpaši saskaņā ar 22. pantu "šādām tiesām [ir] izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no domicila:

- 1) tiesvedībā, kuras priekšmets ir nekustamā īpašuma lietu tiesības vai nekustamā īpašuma noma, dalībvalsts tiesas, kurās atrodas īpašums. [..]”
- 1) ja šāda atzišana ir klaji pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā atzišana prasīta;

9. Regulas 33.–37. pantā ir reglamentēta spriedumu atzišana. Turklāt 33. pantā pirmām kārtām ir paredzēts princips, ka citas dalībvalsts tiesas spriedumi ir atzīstami bez īpašas procedūras. 34. un 35. pantā ir reglamentēti iemesli, kuru dēļ izņēmuma veidā var atteikties atzišanu.

- 2) gadījumos, ja tas pieņemts [taisīts] aizmuguriski — ja atbildētājam dokuments, ar kuru ierosināta lieta, vai līdzīgs dokuments nav uzrādīts pietiekami laicīgi, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, ja vien atbildētājs nav uzsācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad to bija iespējams darīt;

10. 34. panta redakcija izvilkuma veidā ir šāda:

“Spriedumu neatzīst:

[..].”

11. 35. pantā ir noteikts, cik svarīga ir jurisdikcijas normu ievērošana atzišanā:

“1. Turklāt spriedumu neatzīst, ja tas ir pretrunā ar II nodaļas 3., 4. vai 6. nodaļu, kā arī 72. pantā paredzētajā gadījumā.

13. Apostolidess Nikozijas Apgabaltiesā cēla prasību pret Oramsiem. Ar 2004. gada 26. oktobra vēstuli tiesa uzaicināja atbildētājus. Pavēstes, uz kurām bija norādīta Oramsu adrese Apvienotajā Karalistē, Oramsas kundzei tajā pašā dienā uz zemes īpašuma Lapitosā nodeva Nikozijas Apgabaltiesas tiesu izpildītājs. Viņš neteica, ka ir tiesu izpildītājs, tā vietā paziņojot Oramsas kundzei, ka ir “ziņnesis” un nezinot, kas ir nododamie dokumenti.

[..]

3. Saskaņā ar 1. punktu izcelsmes dalībvalsts tiesas jurisdikcija nav apstrīdama. 34. panta 1. punktā minēto sabiedriskās kārtības pārbaudi nevar piemērot normām, kas saistītas ar jurisdikciju.”

14. Pavēstes bija grieķu valodā, kas nav plaši izplatīta ziemeļdaļā, taču ir viena no oficiālajām valodām Kipras Republikā. Oramsi grieķu valodu nesaprot, tomēr Oramsa kundze apzinājās, ka tie ir juridiski un oficiāli dokumenti.

III — Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

12. Atbilstoši Kipras Republikas tiesību aktiem Apostolidess ir zemes gabala īpašnieks Lapitosā [*Lapithos*] Kirēnijas [*Kyrenia*] apgabalā, kas atrodas Kipras Republikas teritorijā, kuru Kipras Republikas valdība pilnībā nekontrolē. Oramsi, kā viņi apgalvo, šo zemes īpašumu 2002. gadā nopirka no trešās personas. Uz tā viņi uzcēla lauku māju, kurā pastāvīgi dzīvoja brīvdienu.

15. Atbilstoši Kipras Republikas tiesību aktiem, ja atbildētājs desmit dienu laikā pēc dokumenta, uz kura pamata tiek ierosināta lieta, izsniegšanas rakstveidā neapliecina tiesai savu gatavību ierasties, prasītājs var lūgt taisīt aizmugurisku spriedumu. Tas bija norādīts grieķu valodā dokumenta titullapā. Paziņojums par ierašanos tiesā ir procesuāla darbība, kas nav saistīta ar aizstāvības argumentu izklāstīšanu.

16. Saskaņā ar viņu pašu sniegtajām ziņām Oramsas kundze piektdien, 2004. gada 29. oktobrī, uzsāka meklēt advokātu, kurš viņu varētu pārstāvēt. Tikai 2004. gada 2. novembrī viņa sarunāja tikšanos, lai konsultētos ar advokātu Liatsu [*Liatsos*]. Šai dienā Liatss viņai īsumā iztulkoja dokumentu, uz kura pamata bija ierosināta lieta, tomēr paziņoja, ka nevar viņu pārstāvēt, jo viņš nav tiesīgs praktizēt kā advokāts Kipras Republikas tiesās. Viņš ieteica Oramsa kundzei vērsties pie Osmana [*Osman*], advokāta, kurš bija piedalījies apgalvotajā zemes īpašuma pirkuma darījumā, taču bija aizgājis pensijā. Oramsa kundzei 2004. gada 3. novembrī bija iespēja tikties ar viņa meitu, kura ir pārņēmusi viņa praksi. Osmana meita paziņoja Oramsa kundzei, ka viņai nav tiesību praktizēt Republikas tiesās. Pēc tam Oramsa kundzei tika ieteikts advokāts Guness Mentess [*Gunes Mentess*].

17. Tikšanos ar Mentesu, kurš pēc viņas apgalvojumiem bija viens no nedaudzajiem advokātiem ziemeļdaļā, kam bija tiesības praktizēt Kipras Republikas tiesās un kurš kaut cik saprata grieķu valodu, Oramsas kundze varēja norunāt tikai uz piektdienu, 2004. gada 5. novembrī, plkst. 17.00. Oramsa pilnvaroja Mentesu šajā lietā pārstāvēt viņu un viņas vīru. Mentess informēja Oramsa kundzi, ka viņš nākamajā pirmsdienā, 2004. gada 8. novembrī, ieradīsies Nikozijas Apgabal-tiesā.

18. Pēc tam, kad otrdien, 2004. gada 9. novembrī, tiesā neviens [no atbildētājiem] nebija ieradies, tiesa aizmuguriski taisītajā spriedumā atbildētājiem uzdeva:

1) nojaukt lauku māju, baseinu un sētu, ko viņi bija uzcēlušī uz zemes īpašuma;

2) nekavējoties nodrošināt Apostolidesam absolūtas īpašuma tiesības uz zemes gabalu;

3) samaksāt Apostolidesam dažādas naudas summas kā īpašu zaudējumu atlīdzību un atlīdzību par ikmēneša zaudēto peļņu (it īpaši īres maksu) līdz sprieduma pilnīgai izpildei, ieskaitot procentus;

4) atturēties no turpmākas prettiesiskas atrašanās uz zemes īpašuma personīgi vai ar savu pārstāvju starpniecību, un

5) samaksāt dažādas summas kā tiesāšanās izdevumus un pārējās tiesvedības izmaksas (ieskaitot procentus par šīm summām).

19. 2004. gada 15. novembrī ierašanās tiesā notika Oramsu vārdā un tika iesniegti lūgumi atcelt aizmuguriski taisītos spriedumus.

20. Lai panāktu aizmuguriskā sprieduma atcelšanu, atbilstoši Kipras Republikas tiesību aktiem atbildētājam ir jāiesniedz pamatota aizstāvība ("arguable defence") pret prasību, kas ir celta pret viņu. 2005. gada 19. aprīlī pēc pierādījumu sniegšanas un tiesas sēdes Nikozijas Apgabaltiesa nosprieda, ka nav tikusi sniegta pamatota aizstāvība pret prasību. Oramsu apelācijas sūdzību par šo spriedumu 2006. gada 21. decembrī Kipras Republikas Augstākā tiesa noraidīja.

21. 2005. gada 18. oktobrī Apostolidess saskaņā ar Regulu Nr. 44/2001 lūdza izpildīt 2004. gada 9. novembra aizmugurisko spriedumu un Nikozijas Apgabaltiesas 2005. gada 19. aprīļa spriedumu. 2005. gada 21. oktobrī *Master of High Court of England and Wales, Queen's Bench Division* [Anglijas un Velsas Augstākās tiesas *Queen's Bench Division* tiesnesis] izdeva rīkojumu par to, ka spriedumi Anglijā ir jāizpilda.

22. Šo rīkojumu Oramsi veiksmīgi pārsūdzēja *High Court* [Augstākā tiesa] (tiesnesis Džeks [Jack]) saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 43. pantu. Turpretim Apostolidess atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 44. pantam iesniedza apelācijas sūdzību *Court of Appeal*, kas ar 2007. gada 19. jūnija lēmumu (saņemts 2007. gada 14. septembrī) uzdod Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai tas, ka atbilstoši 2003. gada Kipras Pievienošanās akta ES Protokola Nr. 10

1. panta 1. punktam tiek apturēta *acquis communautaire* piemērošana ziemeļu daļā, liedz dalībvalsts tiesai atzīt un izpildīt spriedumu, kuru ir taisījusi Kipras Republikas tiesa, kas atrodas valdības kontrolētajā daļā, un kurš attiecas uz ziemeļu daļu, ja šāda atzīšana un izpilde tiek lūgta atbilstoši Padomes 2000. gada 22. decembra Regulai (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, kas ir *acquis communautaire* sastāvdaļa?

2) Vai Regulas Nr. 44/2001 35. panta 1. punkts ļauj vai liek dalībvalsts tiesai atteikt citas dalībvalsts tiesas pasludinātā sprieduma atzīšanu un izpildi attiecībā uz zemes īpašumu šīs citas dalībvalsts teritorijā, kuru pilnībā nekontrolē šīs dalībvalsts valdība? Konkrēti, vai šāds spriedums ir pretrunā Regulas Nr. 44/2001 22. pantam?

3) Vai dalībvalsts tiesas, kura atrodas šīs valsts teritorijā, kuru pilnībā kontrolē šīs valsts valdība, spriedumu par zemes īpašumu šajā valstī, kurš atrodas šīs valsts teritorijā, kuru pilnībā šīs valsts valdība nekontrolē, var atteikt atzīt un izpildīt atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktam tādēļ, ka šo spriedumu praktiski nav iespējams izpildīt tur, kur atrodas attiecīgais zemes

īpašums, kaut gan spriedumu var izpildīt dalībvalsts valdības kontrolētajā teritorijā?

pietiekami laicīgi un tādā veidā, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību pirms sākotnējā aizmuguriski taisītā sprieduma taisīšanas?

4) Ja

Vai ir nozīme tam, ka tiesas sēdē tika izskatīta tikai atbildētāja aizstāvība pret prasību?

— pret atbildētāju ir taisīts aizmugurisks spriedums;

— pēc tam atbildētājs izcelsmes tiesā ir uzsācis tiesvedību, lai pārsūdzētu aizmuguriski taisīto spriedumu; taču

5) Kādiem apsvērumiem atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam ir nozīme, izvērtējot, vai atbildētājam “dokuments, ar kuru ierosināta lieta, vai līdzīgs dokuments nav uzrādīts pietiekami laicīgi [un tādā veidā], lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību”? It īpaši:

— viņa prasība ir tikusi noraidīta pēc pilnīgas un taisnīgas uzklauššanas tādēļ, ka viņš nav izvirzījis pamatotu aizstāvību pret prasību (kas atbilstoši valsts tiesību aktiem ir priekšnoteikums šāda sprieduma atcelšanai),

a) ja dokuments faktiski tika uzrādīts atbildētājam personīgi, vai ir nozīme izvērtējumam attiecībā uz atbildētāja vai viņa advokātu darbībām (vai bezdarbību) pēc dokumenta uzrādīšanas?

vai atbildētājs, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu, var apstrīdēt sākotnējā aizmuguriski taisītā sprieduma vai sprieduma par prasību atcelt aizmuguriski taisīto spriedumu izpildi tādēļ, ka dokuments, ar kuru tika ierosināta lieta, viņam netika uzrādīts

b) kāda nozīme būtu konkrētajai atbildētāja vai viņa advokātu rīcībai vai grūtībām, ar ko tie ir saskārušies?

- c) vai ir nozīme tam, ka atbildētāja advokāts būtu varējis ierasties tiesā pirms aizmuguriskā sprieduma taisīšanas?”

Nr. 44/2001 teritoriālo *piemērošanas jomu* un tiesvedībā vai spriedumos paredzēto *piemērošanas teritoriju*, uz kuru attiecas regulas noteikumi.

23. Tiesvedībā Tiesā apsvērumus iesniedza Apostolidess, laulātie Oramsi, Grieķijas, Polijas un Kipras valdības, kā arī Eiropas Kopienų Komisija.

IV — Juridiskais vērtējums

A — Pirmais prejudiciālais jautājums

24. *Court of Appeal* ar savu pirmo jautājumu būtībā jautā, vai *acquis communautaire* piemērošanas apturēšana Kipras ziemeļdaļā saskaņā ar Protokola Nr. 10 1. panta 1. punktu aizliedz sprieduma, kas attiecas uz īpašumtiesībām uz šajā teritorijā esošu zemes gabalu, atzišanu un izpildi saskaņā ar Regulu Nr. 44/2001.

25. Lai varētu sniegt atbildi uz šo jautājumu, vispirms ir jānorāda uz atšķirību starp Regulas

26. Kopienų tiesību teritoriālā piemērošanas joma saskaņā ar EKL 299. pantu atbilst dalībvalstu teritorijai, izņemot noteiktas šajā tiesību normā konkrēti minētās teritorijas. EK līguma trešās daļas IV sadaļas noteikumi par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu atbilstoši EKL 69. pantam, lasot to kopā ar tajā minētajiem protokoliem, tomēr attiecas tikai uz Apvienoto Karalisti, Īriju un Dāniju. Apvienotā Karaliste un Īrija uz šī pamata ir izvēlējušas piemērot Regulu Nr. 44/2001, kamēr Dānija to nav izvēlējusies⁶. Līdz ar to Apvienotajā Karalistē un — ievērojot Protokolu Nr. 10 — Kipras Republikā regula ir spēkā.

27. No vienas puses, Regula Nr. 44/2001 reglamentē tiesu jurisdikciju tās teritoriālajā piemērošanas jomā, no otras puses, šo tiesu

6 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 1. panta 3. punktu un tās divdesmito un divdesmit pirmo apsvērumu.

spriedumu atzīšanu un izpildi citā dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā spriedums ir taisīts. Taču regulā nav noteikumu par trešo valstu tiesu spriedumu atzīšanu un izpildi Kopienā vai par dalībvalstu spriedumu atzīšanu un izpildi trešās valstīs.

28. No Regulas Nr. 44/2001 teritoriālās piemērošanas jomas ir jānošķir tās *piemērošanas teritorija*, tātad teritorija, uz kuru var attiekties dalībvalsts tiesas spriedumi, kas tiek atzīti un izpildīti atbilstoši regulai. Piemērošanas teritorija sniedzas tālāk par piemērošanas jomu un ietver arī trešās valstis. Tāpēc regula skar arī strīdus, kas attiecas uz trešām valstīm.

29. Tiesa to ir apstiprinājusi spriedumā lietā *Owusu*⁷ un atzinumā par Lugāno konvenciju⁸. Atbilstoši tam regulas piemērošanai svarīgais starptautiskais raksturs var pastāvēt, arī pamatojoties uz strīdīgā notikuma vietu trešā valstī⁹. Regulai ir jālikvidē šķēršļi iekšējā tirgus darbībai, kas var rasties sakarā ar atšķirīgajām valstu normām par starptautisko piekritību, kā arī ar ārvalstu tiesu spriedumu atzīšanu un izpildi. Tiesa uzskata, ka šis atšķirības kaitēs iekšējam tirgum pat tad, ja tās skar spriedumus, kuri ir saistīti tikai ar trešo valsti¹⁰.

30. Ir jānoskaidro, kāda ietekme ir Protokolam Nr. 10 attiecībā uz Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas jomu un piemērošanas teritoriju.

31. Lietas dalībnieku vidū nav strīda par to, ka protokola 1. panta 1. punktā paredzētā *acquis communautaire* piemērošanas apturēšana tajās Kipras Republikas daļās, kuras Kipras Republikas valdība pilnībā nekontrolē, ierobežo Regulas Nr. 44/2001 teritoriālo piemērošanas jomu. Šādos apstākļos dalībvalsts tiesas sprieduma atzīšanu un izpildi Kipras ziemeļdaļā nevar pamatot ar regulu. Tāpat šķiet, ka būtu neiespējami citā dalībvalstī atbilstoši regulai atzīt un izpildīt kādas šajā Kipras daļā esošās tiesas spriedumu.

32. *Court of Appeal* būtībā šie apstākļi nav jāizskata. Tieši pretēji, tai ir jālemj par prasību izpildīt tiesas, kas atrodas Kipras Republikas valdības kontrolētajā teritorijā, spriedumu Apvienotajā Karalistē. Līdz ar to Regulas Nr. 44/2001 teritoriālās piemērošanas jomas ierobežošana, kas izriet no Protokola Nr. 10, šo lietu neskar.

33. Vienīgi laulātie Oramsi uzskata, ka protokols ir pretrunā arī regulas piemērošanai attiecībā uz spriedumiem, kuri ir taisīti

7 — 2005. gada 1. marta spriedums lietā C-281/02 *Owusu* (Krājums, I-1383. lpp., 29. punkts).

8 — 2006. gada 7. februāra atzinums 1/03 (Krājums, I-1145. lpp., 143. punkts).

9 — Iepriekš 7. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Owusu*, 26. punkts, un iepriekš 8. zemsviras piezīmē minētais atzinums 1/03, 145. punkts.

10 — Iepriekš 7. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Owusu*, 34. punkts.

[regulas] teritoriālās piemērošanas jomā un tur arī ir jāatzīst un jāizpilda, taču skar tiesiskās attiecības, kurām ir saikne ar Kipras Republikas valdības nekontrolētajām valsts daļām.

34. Pārējie lietas dalībnieki uzsver, ka jau protokola 1. panta 1. punkta teksts vien ir pretrunā šādai interpretācijai. Šajā sakarā runa ir par *acquis* apturēšanu *šajā teritorijā* un nevis *attiecībā uz* šo teritoriju.

35. Turklāt ir jāatzīmē, ka Pievienošanās akta noteikumi, kuros ir atļauti izņēmumi un atkāpes no Līguma tiesību normām, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai, ņemot vērā attiecīgos Līguma noteikumus, ir interpretējami šauri un to interpretācijā jāaprobežojas tikai ar obligāti nepieciešamo¹¹.

11 — Skat. 1979. gada 29. marta spriedumu lietā 231/78 Komisija/ Apvienotā Karaliste (*Recueil*, 1447. lpp., 13. punkts), 1988. gada 25. februāra spriedumu apvienotajās lietās 194/85 un 241/85 Komisija/Griekija (*Recueil*, 1037. lpp., 19.–21. punkts), 1989. gada 14. decembra spriedumu lietā C-3/87 *Aegean* (*Recueil*, 4459. lpp., 39. punkts) un 1998. gada 3. decembra spriedumu lietā C-233/97 *KappAhl* (*Recueil*, I-8069. lpp., 18. punkts).

36. Pat ja *acquis* šajā gadījumā tieši skar nevis primārās Kopienas tiesības, bet Regulu Nr. 44/2001, šis konstatējums ir piemērojams. Proti, Pievienošanās akts (ieskaitot protokolu) normu hierarhijas ziņā ir augstāks par sekundārajām tiesībām. Taču pašas regulas mērķis galu galā ir EK līguma mērķu sasniegšana¹².

37. Tāpat [EKL] 65. pants, ar kuru ir pamatota Regula Nr. 44/2001, skaidri piešķir pilnvaras veikt pasākumus nolēmumu, tostarp ārpustiesas nolēmumu, atzīšanas un izpildes civillietās un komercietās uzlabošanai un vienkāršošanai *tiktāl, ciktāl tas vajadzīgs iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanai*. Faktiski skaidra Kopienas tiesu jurisdikciju nošķiršana, kā arī spriedumu atzīšana un izpilde sekmē pamatbrīvību izmantošanu. Proti, tā atvieglo prasību īstenošanu saistībā ar pārrobežu preču piegādi, pakalpojumiem vai kapitāla apriti, kā arī personu brīvas pārvietošanās izmantošanu.

38. Līdz ar to Protokols Nr. 10 ir jāinterpretē tādējādi, ka Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas apturēšana tiek ierobežota ar obligāti nepieciešamo. Turklāt īpaši ir jāņem vērā protokola mērķis.

12 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 otro apsvērumu, kurā ir norādīts uz kontekstu ar iekšējā tirgus izveidi.

39. *Acquis* [piemērošanas] ierobežošanas mērķis, kā vienprātīgi uzskata lietas dalībnieki, ir padarīt iespējamu Kipras Republikas iestāšanos ES, kaut gan sarunas par apvienošanas pirms tam nevarēja noslēgties veiksmīgi. Nedrīkst pieļaut, ka Kipras Republika kā dalībvalsts pārkāpj Kopienu tiesības, jo principā *acquis* noteikumus visā valsts teritorijā piemērot nevar.

40. Kā to it īpaši uzsver Komisija, neviens Kopienu tiesību noteikums saistībā ar teritorijām, kuras kontrolē Kipras turku kopiena, nav jāizslēdz. Tādējādi *acquis* piemērošanas ierobežošana nav pretrunā to pasākumu īstenošanai, kuru mērķis ir veicināt ekonomisko attīstību minētajos apvidos atbilstoši protokola 3. panta 1. punktam¹³. Turklāt, pamatojoties uz protokola 2. pantu, ar Padomes Regulu (EK) Nr. 866/2004¹⁴ tika pieņemti noteikumi par preču apriti un personu pārvietošanos starp dažādām teritorijām.

41. Šie noteikumi, neraugoties uz ierobežotu faktiskisko kontroli pār valsts teritoriju, nav

pretrunā protokola mērķim dot iespēju Kipras Republikai pievienoties Savienībai, bet sekmē abu valsts daļu integrāciju.

42. Minētais protokola mērķis arī šajos apstākļos neprasa Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas ierobežošanu. Nikozijas Apgabaltiesas spriedumu atzīšana un izpilde Apvienotajā Karalistē īpaši nerada neizpildāmus pienākumus Kipras Republikai attiecībā uz Ziemeļkipru, kurā tiek pārkāptas Kopienu tiesības. Tieši pretēji — jārikojas ir vienīgi Apvienotās Karalistes tiesām.

43. Laulātie Oramsi norāda uz citu protokola mērķi, proti, nodrošināt Kipras problēmas pilnīgu risinājumu, kas ir saderīgs ar atbilstīgajām Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes rezolūcijām¹⁵ un kas it īpaši ir minēts protokola pirmajā apsvērumā. Nikozijas Apgabaltiesas strīdīgajā spriedumā ir mēģināts vispārēji risināt īpašuma jautājumu. Tāpēc tā atzīšana un izpilde ir pretrunā protokola un attiecīgo Apvienoto Nāciju Organizācijas rezolūciju mērķiem.

13 — Šis mērķis ievērots Padomes 2006. gada 27. februāra Regula (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību, un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2667/2000 par Eiropas Rekonstrukcijas aģentūru (OV L 65, 5. lpp.).

14 — Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 866/2004 par režimu atbilstoši Pievienošanās akta Protokola Nr. 10 2. pantam (OV L 161, 128. lpp., ar grozījumiem OV L 206, 51. lpp.).

15 — Drošības padomes rezolūcijas, kas attiecas uz Kipru, ir apkopas Apvienoto Nāciju Organizācijas Miera uzturēšanas spēku Kiprā (*UNFICYP*) tīmekļa vietnē: www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Šis iebildums būtībā nevar padarīt Regulu Nr. 44/2001 par nepiemērojamu dalībvalstīs, ja dalībvalsts tiesas spriedumā parādās aspekti, kas attiecas uz Kipras ziemeļdaļu.

iespējama preču aprīte un personu pārvietošanās¹⁷, ir iedomājamas dažādas tiesiskās attiecības, kurās ir svarīga Kipras Republikas tiesu spriedumu atzīšana un izpilde citās dalībvalstīs, kā arī regulas jurisdikcijas noteikumu piemērošana arī attiecībā uz lietas dalībniekiem, kuri dzīvo ziemeļdaļā.

45. Protams, Drošības padome arvien no jauna pieprasa saglabāt Kiprā mieru un valsts teritoriālo integritāti. Šajā sakarā tā ir aicinājusi arī starptautisko kopienu atturēties no rīcības, kas varētu saasināt konfliktu¹⁶. Taču no šiem, vairāk gan vispārīgajiem uzaicinājumiem nevar secināt pienākumu neatzīt Kipras grieķu daļas tiesu spriedumus, kas skar īpašumtiesības uz zemes gabaliem Kipras turku teritorijā.

47. Atbilstoši minētajam lietas dalībnieku vidū pastāv domstarpības arī par to, vai šajā lietā strīdīgā sprieduma atzīšana un izpilde kavē īpašumtiesību jautājumu galīgā risinājuma rašanu, vai arī to sekmē. Tādējādi Apostolidess apgalvo, ka ekspropriēto zemes īpašumu pārdošana ZKTR citas dalībvalsts pilsoņiem sarežģī to atdošanu, ja vēlāk būtu pieņemams risinājums. Ja šādā situācijā personas varētu panākt īpašumtiesību [atzīšanu] citās dalībvalstīs uz šiem zemes gabaliem, tiktu atturēti potenciālie pircēji.

46. Turklāt pat ne tuvu nav skaidrs, vai regulas piemērošana Kipras konfliktu kopumā saasina. Tikpat labi tā var izraisīt pretējo un sekmēt ekonomiskās saiknes normalizēšanos. Tieši ievērojot robežas atvēršanu starp abām Kipras daļām, lai būtu

48. Šajā gadījumā nav galīgi jālemj par to, kā regulas piemērošanas ierobežošana var ietekmēt ar Ziemeļkipru saistītās situācijas politisko procesu konflikta atrisināšanā. Regulas piemērošana nevar būt atkarīga no tāda veida sarežģītiem un politiskiem novērtējumiem. Tas būtu pretēji tiesiskās drošības

16 — Skat. tostarp 1974. gada 20. jūlija rezolūciju 353 (1974), 1983. gada 18. novembra rezolūciju 541 (1983) un 1999. gada 29. jūnija rezolūciju 1251 (1999).

17 — Skat. Komisijas 2008. gada 27. augusta paziņojumu par personu pārvietošanās un preču aprītes attīstību — Gada pārskats par Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 866/2004 īstenošanu un situāciju, kas izveidojas tās piemērošanas rezultātā, COM(2008) 529, galīgā redakcija.

principam, kura ievērošana ir viens no regulas mērķiem¹⁸. Tādējādi regulas piekritības noteikumiem ir jānodrošina jurisdikcijas noteikšana viennozīmīgi paredzamā veidā¹⁹. Turklāt prasītājam tiesvedībā dalībvalsts tiesā ir jāspēj adekvāti paredzēt, vai spriedums, ar kuru izbeigta tiesvedība, pamatojoties uz regulu, ir izpildāms citā dalībvalstī, ja vien nepastāv regulā paredzētie atteikuma iemesli.

ekspatriantu īpašumtiesību daļas nav apstrīdamas²¹. Līdz ar to atteikums piekļūt īpašumam un to izmantot ir pretrunā ECTK Pirmā protokola 1. panta 1. punktam un tiesībām uz mājokļa neaizskaramību (ECTK 8. panta 1. punkts), jo attiecīgajām personām uz zemes īpašuma pieder dzīvoklis²². Tomēr ECT nesen ir arī atzinusi, ka pa šo laiku ZKTR izveidotā Īpašuma tiesību komisija būtībā atbilst ECTK prasībām; tomēr tā pat piesprieda sūdzības iesniedzējai attiecīgajā tiesvedībā kompensāciju par viņas tiesību, kuras paredzētas ECTK, neievērošanu²³.

49. Tie vēl nav visi Apostolidesa apgalvojumi. Viņš uzskata, ka Regulas Nr. 44/2001 piemērošana ir nepieciešama, lai tiktu ņemtas vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) sprieduma lietā *Loizidou* prasības²⁰.

50. Šajā un citos spriedumos ECT ir konstatējusi, ka Ziemeļkīpras okupācijas rezultātā veiktās ekspropriācijas nav spēkā un ka

51. Turklāt vispirms ir jānorāda, ka neviens no minētajiem spriedumiem neattiecas uz paša Apostolidesa gadījumu. Tātad nav neviena ECT konstatējuma konkrēti par viņa īpašuma tiesībām, kas būtu tieši jāņem vērā.

18 — Tādējādi par Briseles konvenciju: 1999. gada 28. septembra spriedums lietā C-440/97 *GIE Groupe Concorde u.c. (Recueil, I-6307. lpp., 23. punkts)*, 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-256/00 *Besix (Recueil, I-1699. lpp., 24. punkts)* un iepriekš 7. zemesvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Owusu*, 38. punkts; par Regulu Nr. 44/2001: 2008. gada 22. maija spriedums lietā C-462/06 *Glaxosmithkline und Laboratoires Glaxosmithkline* (Krājums, I-3965. lpp., 33. punkts).

19 — Šajā sakarā skat. Regulas Nr. 44/2001 vienpadsmito apsvērumu un iepriekš 18. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Glaxosmithkline und Laboratoires Glaxosmithkline*, 33. punkts, kā arī par Briseles konvenciju iepriekš 7. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Owusu*, 39. un 40. punkts.

20 — ECT 1996. gada 18. decembra spriedums lietā *Loizidou* pret Turciju, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI.

21 — Iepriekš 20. zemesvītras piezīmē minētais ECT spriedums lietā *Loizidou*, 46. punkts. Skat. arī ECT 2001. gada 10. maija spriedumu lietā Nr. 25781/94 *Kipra* pret Turciju, *CEDH* 2001-IV.

22 — Iepriekš 20. zemesvītras piezīmē minētais ECT spriedums lietā *Loizidou*, 64. punkts, un iepriekš 3. zemesvītras piezīmē minētais ECT spriedums lietā *Xenides-Arestis II*: Pirmā protokola 1. panta pārkāpums un ECTK 8. panta 1. punkta pārkāpums (tiesības uz mājokļa neaizskaramību) ar turpmākām norādēm.

23 — ECT 2006. gada 7. decembra spriedums lietā Nr. 46347/99 *Xenides-Arestis* pret Turciju, 37. un 42. punkts — spriedums lietā *Xenides-Arestis III*. ECT atbildētajiem ir uzlikusi pienākumu pieņemt vispārēju, konvencijas prasībām atbilstošu kompensāciju regulējumu (iepriekš 3. zemesvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Xenides-Arestis II*, 40. punkts); skat. arī 2005. gada 14. marta lēmumu lietā *Xenides-Arestis* pret Turciju I par pieņemamību.

52. Labākajā gadījumā būtu jāapsver, vai ECTK 6. panta 1. punktā garantētās tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un uz efektīvu tiesas aizsardzību pieprasa arī, lai tiktu izpildīts Nikozijas Apgabaltiesas spriedums, kurš Apostolidesa tiesības skar tieši²⁴. Taču ECT atbilstošas tiesības — ciktāl noprotams — līdz šim ir atzinusi attiecībā uz izpildi tikai pašā sprieduma [pārludināšanas] valstī²⁵. Uz jautājumu, vai ECTK 6. panta 1. punktā ir paredzēts pienākums atzīt un izpildīt arī ārvalstu spriedumus, var neatbildēt, jo Regula Nr. 44/2001 minēto iemeslu dēļ jau tāpat ir piemērojama un tajā ir paredzētas atbilstošas tiesības. Katrā ziņā ar ECTK 6. panta 1. punkta palīdzību nevarētu nonākt pie cita secinājuma, kā vien par regulas pareizu un cilvēktiesību normām atbilstošu piemērošanu.

53. Ņemot vērā minēto, atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir:

valdība faktiski nekontrolē, neliedz citas dalībvalsts tiesai, pamatojoties uz Regulu Nr. 44/2001, atzīt un izpildīt Kipras Republikas tiesas spriedumu, kas attiecas uz tās valdības nekontrolēto teritoriju.

B — *Par otro līdz piekto prejudiciālo jautājumu*

54. Ar otro līdz piekto jautājumu *Court of Appeal* lūdz interpretēt Regulas Nr. 44/2001 35. panta 1. punktu un 34. panta 1. un 2. punktu saistībā ar iespējamām atziņas un izpildes šķēršļiem šo noteikumu izpratnē. Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, vispirms ir jānoskaidro, vai regulas piemērošanas joma ir atvērta. Precizāk, Komisija ir izteikusi šaubas, vai var runāt par civillietu un komercietu Regulas 1. panta 1. punkta nozīmē.

2003. gada Pievienošanās akta Protokola Nr. 10 1. panta 1. punktā paredzētā Kopienas *acquis* piemērošanas apturēšana Kipras Republikas daļās, kuras Kipras Republikas

1) Iepriekšēja piezīme par regulas piemērojamību

24 — Skat. turklāt Matscher, F., Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen, no: *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)* 1990, 294. un 318. lpp.; tā paša autora Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen, no: *Festschrift für Helmut Kollhoser*, 2004, 427., 444. un 445. lpp.; Geimer, R., Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht, no: *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, 33. sējums, Heidelberg, 1994, 219. un 220. lpp.

25 — Skat. ECT 1997. gada 19. marta spriedumu lietā Nr. 18357/91 *Hornsby* pret Grieķiju, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, 40. punkts, un 2002. gada 7. maija spriedumu lietā Nr. 59498/00 *Burdov* pret Krieviju, *ECHR* 2002-III, 34. punkts.

55. Komisija piekrīt, ka tiesvedībā starp Apostolidesu un laulātajiem Oramsjiem ir strīds starp privātpersonām. Taču tā uzskata, ka tas būtu jāskata un jāņem vērā plašākā kontekstā, proti, ka ekspatriēto Kipras grieķu strīdi par zemes īpašumiem bija saistīti ar Ziemeļkipras militāro okupāciju.

56. Saskaņā ar starptautisko praksi pēc bruņotajiem konfliktiem individuālu īpašuma strīdu risināšana tiek uzticēta īpašām iestādēm, kā tas ir paredzēts Anana [Annan] plānā par Kipras apvienošanu. Pēc tā neizdošanās ZKTR ir izdevusi ECT²⁶ prasībām atbilstošus noteikumus par kompensācijas prasību izšķiršanu un izveidojusi Īpašuma tiesību komisiju. Tajos paredzētām tiesībām uz īpašuma atdošanu un kompensācijai par īpašuma izmantošanas liegšanu būtu bijis publisko tiesību raksturs.

57. Piemērojot Regulu Nr. 44/2001, būtu jāņem vērā, ka ir piemērojams ar ECTK saderīgs alternatīvs tiesību aizsardzības līdzeklis. Regulas 71. panta 1. punkts neietekmē konvencijas, kas saistībā ar konkrētiem jautājumiem reglamentēja jurisdikciju vai spriedumu [nolēmumu] atzišanu vai izpildi. ECT uzraudzībā ieviestā kompensāciju sistēma varētu tikt saprasta kā šāda konvencija.

58. Šajā sakarā vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai jēdziens “civillieta vai komerciāla” ir autonoms jēdziens Kopienų tiesībās, kura interpretācijā ir jāņem vērā Regulas Nr. 44/2001 vai Briseles konvencijas mērķis un sistēmas, kā arī vispār-

rējie tiesību principi, kas izriet no visām valstu tiesību sistēmām²⁷.

59. Turklāt no regulas piemērošanas jomas ir izslēgtas tikai tās tiesvedības, kurās iestāde strīdas ar privātpersonu, un ja tiesvedības ir par iestādes izmantotajām valsts varas prerogatīvām²⁸. Tādējādi lieta *Lechouritou*²⁹, uz kuru atsaucas Komisija, attiecas uz privātpersonas prasību pret Vācijas Federatīvo Republiku sakarā ar Vērmahta [*Wehrmacht*] kara nozieguma dēļ radušos kaitējumu.

60. Šajā lietā Apostolidess tomēr ceļ nevis restitūcijas vai kompensācijas prasības pret valsts iestādi, bet gan civiltiesisku prasību par zemes gabala nodošanu un citas ar zemes gabala neizmantošanu saistītas prasības pret laulātajiem Oramsiem.

26 — Skat. turklāt norādes 23. zemsvītras piezīmē.

27 — 1976. gada 14. oktobra spriedums lietā 29/76 *LTU* (*Recueil*, 1541. lpp.), 1980. gada 16. decembra spriedums lietā 814/79 *Rüffer* (*Recueil*, 3807. lpp., 7. punkts), 2002. gada 14. novembra spriedums lietā C-271/00 *Baten* (*Recueil*, I-10489. lpp., 28. punkts), 2003. gada 15. maija spriedums lietā C-266/01 *Préservatrice foncière TIARD* (*Recueil*, I-4867. lpp., 20. punkts), 2006. gada 18. maija spriedums lietā C-343/04 *ČEZ* (Krājums, I-4557. lpp., 22. punkts) un 2007. gada 15. februāra spriedums lietā C-292/05 *Lechouritou* u.c. (Krājums, I-1519. lpp., 29. punkts).

28 — Par Briseles konvenciju skat. 2002. gada 1. oktobra spriedumu lietā C-167/00 *Henkel* (*Recueil*, I-8111. lpp., 26. punkts).

29 — Minēts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē.

61. Šo prasījumu raksturs nemainās tikai tāpēc, ka Apostolidesam, iespējams, ir alternatīvi vai papildu publisko tiesību rakstura prasījumi pret ZKTR iestādēm. Tāpēc šajā gadījumā nav jālemj par to, vai šie alternatīvie vai papildu prasījumi patiešām jau bija tad, kad Apostolides Nikozijas Apgabaltiesā panāca izpildāmo spriedumu³⁰.

62. Proti, Tiesa ir nospriedusi, ka ar faktu, ka prasība ir pamatota ar prasījumu, kura pamatā ir publiskas varas īstenošanas akts, pietiek, lai iesniegto prasību — neatkarīgi no šajā sakarā atbilstoši valsts tiesību aktiem ierosinātās tiesvedības rakstura — izslēgtu no Briseles konvencijas piemērošanas jomas³¹. Šajā ziņā varētu uzskatīt, ka īpašuma apdraudēšana sākotnēji ir saistīta ar Turcijas bruņoto spēku jeb ZKTR iestāžu pasākumiem. Tikmēr minētais Tiesas secinājums ir piemērojams tikai tādā gadījumā, ja tiesvedība notiek starp valsts iestādi un privātpersonu³².

63. Ja ir daudzas attiecības — daļēji starp valsts iestādi un privātpersonu, daļēji tikai starp privātpersonām, tad ir jāņem vērā juridiskās attiecības starp strīda dalībniekiem,

celtās prasības pamats, kā arī tās celšanas nosacījumi³³. Pamata prāvā privāts prasītājs civillietu tiesā ceļ privāto tiesību prasības pret citām privātpersonām, tādējādi atbilstoši visiem attiecīgajiem apstākļiem tas nepārprotami ir civiltiesisks strīds.

64. Varbūt būtu iespējams šādas civiltiesiskās prasības ar valsts vai starptautisko tiesību regulējuma palīdzību nepieļaut un attiecīgajām personām paredzēt tikai restitūcijas vai kompensācijas prasības pret valsti. Tā rezultātā tiesvedība vairs nebūtu iespējama.

65. Šo iespēju Kipras Republika, kā redzams, gan nav izmantojusi. Lidz pat šodienai nav pieņemts arī atbilstošs starptautisks nolīgums. Katrā ziņā Nikozijas Apgabaltiesa un augstākās instances savos spriedumos nav ņēmušas vērā tāda veida civiltiesisko prasību vai tiesvedības nepieļaušanu. Pat ja tas tiesiski būtu kļūdaini, *Court of Appeal* izpildes tiesvedībā principā nevarētu pārbaudīt ne Nikozijas Apgabaltiesas kompetenci (Regulas Nr. 44/2001 34. panta 3. punkts), ne atzīstamo spriedumu materiālo tiesiskumu (Regulas 36. pants un 45. panta 2. punkts).

30 — Attiecīgie tiesiskie regulējumi, kuri, kā uzskata ECT, principā atbilst ECTK prasībām, stājas spēkā tikai [attiecīgi] 2005. gada 22. decembrī un 2006. gada 30. martā (skat. iepriekš 23. zemsivitas piezīmē minēto spriedumu lietā *Xenides-Arestis III*, 11. punkts).

31 — Iepriekš 27. zemsivitas piezīmē minētie spriedumi lietā *Rüffer*, 15. punkts, un lietā *Lechouritou*, 41. punkts.

32 — Skat. iepriekš 27. zemsivitas piezīmē minēto spriedumu lietā *Rüffer*, 8. punkts.

33 — Skat. iepriekš 27. zemsivitas piezīmē minētos spriedumus lietā *Baten*, 31. punkts, un lietā *Préservatrice foncière TIARD*, 23. punkts, un 2004. gada 5. februāra spriedumu lietā *C-265/02 Frahuil (Recueil, I-1543. lpp., 20. punkts)*.

66. Komisija, šķiet, uzskata, ka ZKTR, pieņemot principā ECT apstiprināto kompensāciju regulējumu, savā ziņā ar starptautisko tiesību palīdzību ir notikusi civiltiesisko prasību izstumšana.

iedarbību tās starptautiskās atzišanas neesamības dēļ³⁶. Tā vienīgi atzīst, ka konkrētu starptautiski neatzītu valstisku veidojumu tiesisko regulējumu var uzskatīt par spēkā esošu, lai novērstu kaitējumu attiecīgajiem iedzīvotājiem³⁷. Tas pārsniedz nepieciešamo, jo kompensāciju regulējumā, kaitējot attiecīgajām personām un nesaskaņojot to ar Kipras Republiku, faktiski ir liegta civiltiesisko prasību īstenošana³⁸.

67. Šādam domu gājienam es nevaru piekrist.

68. No sprieduma lietā *Xenides-Arestis III*³⁴, kurā ECT ir pozitīvi lēmusi par kompensāciju sistēmas saderību ar ECTK, neizriet norādes par to, ka šis regulējums faktiski izslēdz civiltiesisko prasību īstenošanu atbilstoši Kipras Republikas tiesību aktiem. Tieši pretēji — ECT ir skaidri noraidījusi prasītājas pienākumu vērsties Īpašuma tiesību komisijā kompensācijas [piešķiršanas] jautājumā, tā vietā pat piespriežot kompensāciju³⁵.

70. Tāpat nav pamatota Komisijas tēze, ka Regula Nr. 44/2001 atbilstoši tās 71. panta 1. punktam ir mazāk svarīga par ECT apstiprināto kompensāciju regulējumu.

71. Šajā noteikumā ir paredzēts, ka regula neietekmē “konvencijas, kurās dalībvalstis ir ligumslēdzējas puses un kuras saistībā ar konkrētiem jautājumiem reglamentē jurisdikciju vai spriedumu [nolēmumu] atzišanu vai izpildīšanu”.

69. Ir arī apšaubāms, vai būtu pieņemams cits viedoklis. Pati ECT ZKTR veiktajām atsavināšanām noraida principā jebkuru tiesisku

³⁴ — Minēts iepriekš 23. zemsvītras piezīmē.

³⁵ — Iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Xenides-Arestis III*, 37. punkts.

³⁶ — Skat. norādes 21. zemsvītras piezīmē.

³⁷ — Skat. iepriekš 20. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Loizidou*, 45. punkts, un iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto lēmumu lietā *Xenides-Arestis I*.

³⁸ — Tas, protams, obligāti nenozīmē, ka cietusi persona var vienlaikus pieprasīt savu zemes īpašuma atdošanu tiesā un kompensācijas samaksu sakarā ar ekspropriāciju. Tiktāl, ciktāl ir iespējamas paralēlas tiesvedības, katrā atsevišķajā tiesvedībā var ņemt vērā prasītās summas, lai izvairītos no nepamatotas iedzīvošanas.

72. ZKTR kompensāciju regulējums, minētie ECT spriedumi vai pat pati ECTK nepārprotami neietilpst šajā definīcijā. Proti, ECTK ir konvencija, taču tajā nav regulēti speciāli noteikumi par jurisdikciju, spriedumu atzīšanu vai izpildi saistībā ar konkrētiem jautājumiem, kas ietilpst regulas piemērošanas jomā. ZKTR vienpusējie noteikumi nav konvencija. Turklāt minētajos ECT spriedumos nekas nav minēts par spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās.

dalībvalsts teritorijā, kuru šis dalībvalsts valdība pilnībā nekontrolē.

73. Tāpēc ir jākonstatē, ka pamata prāvā atzīstamais spriedums attiecas uz civillietu Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punkta izpratnē un līdz ar to ietilpst tās piemērošanas jomā.

75. Atbildot uz šo jautājumu, vispirms ir jānorāda, ka regulas mērķis atbilstoši tās otrajam, sestajam, sešpadsmitajam un septiņpadsmitajam apsvērumam ir panākt dalībvalstu spriedumu brīvu apriti civillietās un komercietās, vienkāršojot formalitātes ātrai un vienkāršai atzīšanai un izpildei³⁹.

76. Atbilstoši šim mērķim Regulas Nr. 44/2001 33. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstī taisītie spriedumi pārējās dalībvalstīs ir atzīstami, neveicot īpašu procedūru. Atzīšanu var atteikt tikai 34. un 35. pantā minētajos gadījumos.

2) Par otro prejudiciālo jautājumu

74. Ar otro jautājumu ir jāprecizē, vai Regulas Nr. 44/2001 35. panta 1. punkts, lasot to kopā ar 22. panta 1. punktu, ļauj vai liek dalībvalsts tiesai atteikt citas dalībvalsts tiesas sprieduma izpildi attiecībā uz zemes īpašumu šīs citas

77. Atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 38. panta 1. punktam kādā dalībvalstī taisīts spriedums, kas izpildāms minētajā valstī, jāizpilda citā līgumslēdzējā valstī, ja pēc kādas ieinteresētās puses pieprasījuma tas ir pasludināts par

39 — 2006. gada 14. decembra spriedums lietā C-283/05 *ASML* (Krājums, I-12041. lpp., 23. punkts).

izpildāmu attiecīgajā valstī. Regulas 45. panta 1. punktā iesaistītajai tiesai tāpat ir ļauts atteikties no izpildāmības deklarācijas tikai ar 34. un 35. pantā norādītajiem pamatojumiem.

78. Turklāt Regulas 35. panta 3. punktā ir izvirzīts princips, ka sprieduma izcelsmes valsts tiesas jurisdikciju nevar apstrīdēt. Izņēmums atbilstoši 35. panta 1. punktam attiecas uz noteiktu izņēmuma jurisdikcijas pārkāpumu, to skaitā Regulas 22. panta 1. punktā noteikto jurisdikciju atbilstoši nekustamā īpašuma atrašanās vietai.

79. Atbilstoši 22. panta 1. punktam tiesvedībā, kuras priekšmets ir nekustamā īpašuma lietu tiesības vai nekustamā īpašuma noma, neatkarīgi no domicila izņēmuma jurisdikcija ir dalībvalsts tiesām, kurās atrodas īpašums. Šis noteikums 35. panta 1. punkta izpratnē būtu pārkāpts, ja spriedums skartu lietu tiesības uz nekustamo īpašumu, kurš atrodas nevis sprieduma [pasludināšanas] valstī — Kipras Republikā, bet citā dalībvalstī.

80. Kā pamatoti uzskata Apostolidess, Grieķijas un Kipras valdības, kā arī Komisija, no starptautisko tiesību viedokļa Kipras Republika ir vienīgā atzītā valsts uz Kipras salas⁴⁰. Tās teritorija ietver arī salas ziemeļdaļu, kurā atrodas zemes īpašums, kas ir strīda priekšmets⁴¹. ZKTR, kas faktiski kontrolē šo teritoriju, neviena valsts, izņemot Turciju, nav atzinusi⁴². No Protokola Nr. 10 izriet, ka arī Pievienošanās akta līgumslēdzējas valstis uzskata Kipras ziemeļus par Kipras Republikas teritorijas daļu un līdz ar to par pievienošanās teritorijas daļu. Pretējā gadījumā būtu pārmērīgi izslēgt visa *acquis* piemērošanu šajā salas daļā.

81. Spriedums, par kura izpildāmības deklarāciju ir spriedusi iesniedzējtiesa, attiecas katrā ziņā arī⁴³ uz lietu tiesībām, proti,

40 — Skat. iepriekš 2. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Anastasiou u.c.*, 40. punkts.

41 — Skat. tostarp Tomuschat, C., *The Accession of Cyprus to the European Union*, no: P. Häberle, M. Morlock, V. Skouris (izdevējs), *Festschrift für D. Tsatsos* veltītais jubilejas izdevums, Bādenbādene, 2003, 672. un 676. lpp.

42 — Skat. arī iepriekš 2. zemesvītras piezīmē minētos ģenerāldoktora Gulmana [Gulmann] secinājumus lietā *Anastasiou*, 12. punkts. Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padome skaidri nosodīja Republikas pasludināšanu un aicināja neatzīt ZKTR (skat. 1983. gada 18. novembra rezolūciju 541 [1983] un 1984. gada 11. maija rezolūciju 550 [1984], atrodamas vietnē: www.unfcyp.org/nqcontent.cfm?a_id=1636). Ar 1983. gada 16. novembra paziņojumu (Eiropas Kopienų Biļetens Nr. 11/1983, 2.4.1. lpp.) un 1984. gada 27. marta paziņojumu (Eiropas Kopienų Biļetens Nr. 3/1984, 2.4.3. lpp.) arī dalībvalstu ārlietu ministri Eiropas politiskās sadarbības ietvaros nosodīja neatkarības pasludināšanu. Par atzišanas jautājumu skat. arī Talmon, S., *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, Tübingene, 2006, 41. un nākamās lpp.

43 — Ja tiek piespriesta atbildība par izmantošanu, 22. panta 1. punkts nevarētu būt piemērojams (skat. 1994. gada 9. jūnija spriedumu lietā *C-292/93 Lieber, Recueil*, I-2535. lpp., 15. punkts).

īpašuma tiesībām uz zemes gabalu, kurš atrodas Kipras Republikā. Tādējādi, interpretējot gramatiski Regulas Nr. 44/2001 22. panta 1. punktu, nav nekādu šaubu par šīs dalībvalsts tiesu izņēmuma jurisdikciju.

82. Laulātie Oramsi tomēr uzskata, ka šis secinājums ir pretrunā noteikuma jēgai un mērķim.

83. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru galvenais iemesls izņēmuma jurisdikcijai tās valsts tiesām, kurā atrodas nekustamais īpašums, ir tas, ka tiesa, kas atrodas notikuma vietā, ir vispiemērotākā, lai lemtu tiesvedībā, kuras priekšmets ir nekustamā īpašuma lietu tiesības⁴⁴. Faktiski attiecīgie strīdi parasti ir jāizskata saskaņā ar atrašanās vietas valsts tiesību aktiem. Turklāt tajos bieži tiek prasīta faktu pārbaude uz vietas. Tādējādi tas ir pareizas tiesvedības norises interesēs tiesai, kas atrodas [nekustamā īpašuma] atrašanās vietā, ņemot vērā attālumu, piešķirt izņēmuma jurisdikciju⁴⁵.

44 — Par Briseles konvenciju skat. 1977. gada 14. decembra spriedumu lietā 73/77 *Sanders* (*Recueil*, 2383. lpp., 10. un 11. punkts), 1990. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-115/88 *Reichert un Kockler* (*Recueil*, I-27. lpp., 10. punkts), 2005. gada 13. oktobra spriedumu lietā C-73/04 *Klein* (Krājums, I-8667. lpp., 16. punkts) un 2006. gada 18. maija spriedumu lietā C-343/04 *ČEZ* (Krājums, I-4557. lpp., 28. punkts). Tāpat arī Ženāra [*Jenard*] ziņojums par Briseles konvenciju (OV 1979, C 59, 1. un 35. lpp.).

45 — Skat. it īpaši iepriekš 44. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *ČEZ*, 29. punkts.

84. No tā Oramsi secina, ka Regulas Nr. 44/2001 22. panta 1. punkts būtu jāinterpretē šauri un tas nepamato Kipras Republikas tiesu jurisdikciju tiesvedībā saistībā ar tiesībām uz zemes īpašumu Kipras ziemeļdaļā. Tā kā šī teritorija pilnībā netiek kontrolēta, Kipras Republikas tiesām nav īpašas attāluma priekšrocības.

85. Uz jautājumu, vai šis viedoklis, kuram noteikuma tekstā nav apstiprinājuma, ir pareizs, tomēr var neatbildēt, jo Regulas Nr. 44/2001 22. panta 1. punkts būtu pārkāpts tikai tad, ja Kipras Republikas tiesu vietā pēc lietas atrašanās vietas būtu kompetentas citas *dalībvalsts* tiesas. Nav skaidri redzams, kurai dalībvalstij tai vajadzētu būt. Neraugoties uz starptautisko situāciju, ZKTR labākajā gadījumā varētu pielīdzināt trešai valstij. Tā kā 22. panta 1. punktā tieši nav paredzēta trešās valsts tiesu izņēmuma jurisdikcija, šis noteikums nevar tikt pārkāpts, pat ievērojot šo nosacījumu.

86. Literatūrā tiek diskutēts, vai 22. panta 1. punkts rada refleksīvas sekas par labu trešām valstīm⁴⁶. Šķiet, Tiesai šādas sekas tomēr ir jānoraida. Tiesa atzinumā par Lugāno konvenciju ir norādījusi, ka izņēmuma jurisdikcija nekustama īpašuma atrašanās vietā trešā valstī nomaina jurisdikciju atbilstoši Regulas 2. pantam atbildētāja dzīve-

46 — Skat. par diskusijas attīstību Rauscher, Mankowski, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 2. izdevums, Minhe, 2006, Art. 22 Brüssel I-VO, 26. punkts; Layton, Mercer, *European Civil Practice*, 2. izdevums, Londona, 2004, 19.010. punkts.

svietā kādā dalībvalstī, jo Lugāno konvencijā ir Regulas 22. pantam identisks noteikums; vienīgi pamatojoties uz regulu, domicila jurisdikcija Kopienā nemainās⁴⁷.

atbilstoši tām bija vai nebija faktiski kompetenta⁴⁸, tam atbilstoši Regulas 35. panta 3. punktam, atzīstot un izpildot tās spriedumu, nebūtu nozīmes.

87. Katrā ziņā nebūtu pareizi ļaut, lai šādas refleksīvas sekas ietekmē arī Regulas Nr. 44/2001 35. panta 1. punktu. No 35. panta 1. un 3. punkta mijiedarbības izriet, ka atzīšanas un izpildes atteikšana sakarā ar jurisdikcijas noteikumu pārkāpumu ir atļauta tikai izņēmuma gadījumos. Tāpēc 35. panta 1. punkta piemērošanas jomu nevar paplašināt tādējādi, ka arī tiesu jurisdikciju pārkāpums trešās valstīs, kas nav Lugāno konvencijas puses, kļūst par šķērsli atzīšanai.

89. Attiecīgi uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 35. panta 1. punkts, lasot to kopā ar 22. panta 1. punktu, neļauj dalībvalsts tiesai atteikt citas dalībvalsts tiesas pasludināta sprieduma atzīšanu un izpildi, ja šis spriedums attiecas uz zemes īpašumu šīs citas dalībvalsts teritorijā, kuru šis dalībvalsts valdība pilnībā nekontrolē.

3) Par trešo prejudiciālo jautājumu

88. Pilnīgas skaidrības labad ir jāpiebilst, kādas būtu sekas, ja ZKTR — pretēji šeit paustajam viedoklim — būtu jāaplūko kā trešā valsts. Tad tiesvedībā saistībā ar tur atrodošos zemes īpašumu nepastāvētu Kipras Republikas tiesu izņēmuma jurisdikcija atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 22. panta 1. punktam. Tādējādi tiktu ietekmētas vispārējās jurisdikcijas normas. Vai Nikozijas Apgabaltiesa

90. Trešais prejudiciālais jautājums attiecas uz sabiedriskās kārtības atrunas interpretāciju Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā. Iesniedzējtiesa jautā, vai sprieduma atzīšana un izpilde, pamatojoties uz šo atrunu, ir jāatsaka, ja šo spriedumu praktiski nevar izpildīt pašā sprieduma [pasludināšanas] valstī, jo tas attiecas uz zemes īpašumu šīs

47 — Iepriekš 8. zemsvirtras piezīmē minētais atzinums 1/03, 153. punkts.

48 — Būtu jāapsver jurisdikcija atbildētāju dzīvesvietā atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 2. panta 1. punktam. Tā kā vasarnīcu Laptā var uzskatīt par citu dzīvesvietu papildus dzīvesvietai Apvienotajā Karalistē, tad atbilstoši Regulas 59. panta 1. punktam to nosaka pēc *lex fori*. Sakarā ar to, ka dzīvesvieta atrodas Ziemeļķiprā, šajā gadījumā tomēr pastāv līdzīga problēma, kā piemērojot 22. panta 1. punktu.

valsts teritorijā, kuru šis valsts valdība pilnībā nekontrolē.

93. No minētā Tiesa izdara šādus secinājumus⁵¹:

91. Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā ir noteikts, ka spriedumu neatzīst, ja šāda atzīšana ir klaji pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā atzīšana prasīta.

“Atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības klauzulu, kas ietverta Konvencijas 27. panta 1. punktā, var būt atļauta tikai tad, ja citā Līgumslēdzējā valstī taisīta sprieduma atzīšana vai izpilde būtu nepieļaujamā pretrunā tās valsts tiesiskajai kārtībai, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, jo tādējādi netiktu ievērots kāds no pamatprincipiem. Lai varētu ievērot aizliegumu pēc būtības pārskatīt jebkādu ārvalstīs taisītu spriedumu, šādam pārkāpumam ir jābūt klajam tāda tiesību akta pārkāpumam, kurš valstī, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, tiek uzskatīts par būtisku tās valsts tiesiskajā kārtībā, vai arī tādu tiesību pārkāpumam, kuras šīs tiesiskās kārtības sistēmā ir atzītas par pamattiesībām.”

92. Noteicošajā spriedumā lietā *Krombach*⁴⁹ Tiesa ir norādījusi, ka Briseles konvencijas 27. pants — Regulas Nr. 44/2001 34. panta priekštecis — ir jāinterpretē šauri. Noteikums veido šķērslī viena no galvenā konvencijas mērķa īstenošanā izveidot patstāvīgu un pilnīgu sistēmu, kas nodrošina spriedumu brīvu apriti Kopienā. Tāpēc Briseles konvencijas 27. panta 1. punktā paredzētajai sabiedriskās kārtības klauzulai īpaši var būt nozīme tikai izņēmuma gadījumos⁵⁰.

94. Visbeidzot, Tiesa atzina, ka, kaut gan līgumslēdzējas valstis, pamatojoties uz Briseles konvencijas 27. panta 1. punktā ietvērto klauzulu, principā ir tiesīgas atbilstoši savai koncepcijai brīvi noteikt sabiedriskās kārtības prasības, minētā jēdziena robežas tomēr ir Konvencijas interpretācijas jautājums⁵². Tādējādi, kaut gan Tiesas ziņā nav definēt līgumslēdzējas valsts sabiedriskās kārtības saturu, tomēr tai ir jāpārbauda robežas, atbilstoši kurām līgumslēdzējas valsts tiesas drīkst atsaukties uz minēto jēdzienu, lai atteiktos atzīt spriedumu, kuru pasludinājusi kādas citas līgumslēdzējas valsts tiesa⁵³.

49 — 2000. gada 28. marta spriedums lietā *C-7/98 Krombach* (*Recueil*, I-1935. lpp., 19.–21. punkts). Skat. arī 2000. gada 11. maija spriedumu lietā *C-38/98 Renault* (*Recueil*, I-2973. lpp., 26. punkts).

50 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Krombach*, 21. punkts, un lietā *Renault*, 26. punkts, ar norādi uz 1988. gada 4. februāra spriedumu lietā 145/86 *Hoffmann* (*Recueil*, 645. lpp., 21. punkts) un 1996. gada 10. oktobra spriedumu lietā *C-78/95 Hendrikman un Feyen* (*Recueil*, I-4943. lpp., 23. punkts).

51 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Krombach*, 37. punkts, un lietā *Renault*, 30. punkts.

52 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Krombach*, 22. punkts, un lietā *Renault*, 27. punkts.

53 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Krombach*, 23. punkts, un lietā *Renault*, 28. punkts.

95. Ņemot vērā šos secinājumus, ir jāpārbauda, vai sprieduma faktiskās izpildāmības trūkumu sprieduma [pasludināšanas] valstī var uzskatīt par acīmredzamu sabiedriskās kārtības pārkāpumu Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punkta nozīmē, kurš izslēdz atzīšanu un izpildi citā dalībvalstī.

96. Kā pamatoti norāda Grieķijas valdība un Komisija, sprieduma izpildāmība sprieduma [pasludināšanas] valstī jau atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 38. panta 1. punktam ir izpildāmības deklarācijas nosacījums citas dalībvalsts tiesai. Tātad dokumentam izpildes dalībvalstī nevar būt plašāka ietekme kā tā izcelsmes valstī⁵⁴.

97. Spriedumā lietā *Coursier*⁵⁵ Tiesa atbilstošo daļu Briseles konvencijas 31. pantā ir interpretējusi tādejādi, ka jēdziens “izpildāms” formāli attiecas vienīgi uz ārvalstu spriedumu izpildāmību, taču neattiecas uz nosacījumiem, kādos šie spriedumi sprieduma [pasludināšanas] valstī var tikt izpildīti. Formālas izpildāmības trūksts, ja spriedums ir ticis pārsūdzēts vai vēl var tikt pārsūdzēts un ja spriedums nav atzīts par pagaidām izpildāmu.

98. Regulas Nr. 44/2001 mērķim pretrunā būtu nodrošināt spriedumu brīvu apriti ar vienkāršu atzīšanu un izpildi⁵⁶, ja izpildāmības deklarācija būtu atkarīga no faktiskiem priekšnoteikumiem sprieduma izpildei tā [pasludināšanas] valstī. Citādi, kā tas ir ar formālu izpildāmību, it īpaši ar apliecību atbilstoši Regulas 54. pantam, netieši nevar apstiprināt, vai un ar kādiem nosacījumiem konkrēti ir izpildāms spriedums sprieduma [pasludināšanas] valstī. Turklāt faktiskie izpildes šķēršļi neietekmē sprieduma tiesisko iedarbību.

99. Izskatāmajā lietā pat atspoguļojas varbūtēja neskaidrība par faktisko izpildāmību. Proti, daži no pamatotiem prasījumiem toreiz Kīprā nebija izpildāmi, jo Kīpras Republika nevarēja realizēt teritoriālo varu teritorijā, kurā atrodas attiecīgais zemes īpašums. Turpretim sakarā ar skaidrās naudas prasījumiem tie varētu visādā ziņā tikt izpildīti Kīpras Republikas kontrolētajā salas daļā tiktāl, ciktāl Oramsiem tur ir īpašums, kā, piemēram, bankas depozīts vai citi konti.

100. Tā kā ārvalsts sprieduma izpildāmība sprieduma [pasludināšanas] valstī ir izsmeltoši

54 — Skat. iepriekš 44. zemsvītras piezīmē minētos paskaidrojumus Ženāra ziņojumā, 47. un 48. lpp.

55 — 1999. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-267/97 (*Recueil*, I-2543. lpp., 29. punkts).

56 — Turklāt skat. iepriekš šo secinājumu 75. punktu.

regulēta kā nosacījums citas dalībvalsts tiesas izpildāmības deklarācijai Regulas 38. panta 1. punktā, to pašu nosacījumu ar citu nozīmi nevar piemērot sabiedriskās kārtības atrunas ietvaros. Pamatojoties uz atbilstošiem apsvērumiem, piemēram, arī Regulas Nr. 44/2001 35. panta 3. punkta otrajā teikumā ir skaidri izslēgts, ka jurisdikcijas neesamība, kas saskaņā ar 35. pantu nav apstrīdama, tomēr tiek uzlūkota kā sabiedriskās kārtības pārkāpums atbilstoši 34. panta 1. punktam.

101. Komisija un arī Oramsi, pievienojoties tās viedoklim, papildus vēlas noskaidrot, vai nevar tikt apstrīdēts cits tiesiskās kārtības pamats attiecībā uz izpildi. Viņi uzskata, ka Nikozijas Apgabaltiesas sprieduma atzīšana un izpilde varētu būt pretrunā "starptautiskajai sabiedriskajai kārtībai", jo tas grauj starptautiskās kopienas centienus atrisināt Kipras jautājumu.

102. Šajā ziņā vispirms ir jāatzīst, ka iesniedzējtiesa pati tādu atzīšanas un izpildes

atteikuma iemeslu Apvienotajā Karalistē nav aplūkojusi. Būtībā Tiesai ir saistošs lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets, kuru iesniedzējtiesa ir formulējusi savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. Lietas dalībnieki parasti nav tiesīgi tāpat Tiesai iesniegt papildu jautājumus⁵⁷.

103. It īpaši tas attiecas uz sabiedriskās kārtības jēdziena interpretāciju atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktam, jo dalībvalstīm saskaņā ar pašu uzskatiem ir jānosaka, kādas ir sabiedriskās kārtības prasības⁵⁸. Turklāt ir jāatzīmē, ka Apvienotās Karalistes valdība šajā tiesvedībā nav piedalījusies. Tāpēc Tiesai trūkst ticamas informācijas par to, vai Komisijas izvirzītie iemesli ir jāuzskata par šīs dalībvalsts sabiedriskās kārtības sastāvdaļu.

104. Komisija tomēr skaidri pamatojas uz *starptautisko* sabiedrisko kārtību. Proti, tā atzīst, ka 34. panta 1. punkts attiecas tikai uz *dalībvalsts*, kurā spriedums ir jāatzīst, sabiedrisko kārtību. Kā uzskata Komisija, nekas neliedz starptautiskās sabiedriskās kārtības iemeslus vienlaikus uzskatīt arī par valsts sabiedriskās kārtības sastāvdaļu.

57 — 1965. gada 9. decembra spriedums lietā 44/65 *Singer* (*Recueil*, 1267. un 1275. lpp.), 1998. gada 17. septembra spriedums lietā C-412/96 *Kainuun Liikenne* un *Pohjolan Liikenne* (*Recueil*, I-5141. lpp., 23. punkts), 2008. gada 12. augusta spriedums lietā C-296/08 PPU *Santesteban Goicoechea* (Krājums, I-6307. lpp., 46. punkts) un 2008. gada 9. oktobra spriedums lietā C-404/07 *Katz* (Krājums, I-7607. lpp., 37. punkts).

58 — Skat. iepriekš šo secinājumu 94. punktu un norādes 52. zemsvītras piezīmē.

105. Gadījumā, ja Tiesa uzskata par lietderīgu apspriest šo viedokli, lai gan tas nav lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets, izteikšu par to savu viedokli.

106. Spriedumā lietā *Krombach* Tiesa ir uzskatījusi par savu uzdevumu kontrolēt robežas, kuru ietvaros Briseles konvencijas līgumslēdzējas valsts tiesa var izmantot šo klauzulu par sabiedrisko kārtību, lai neatzītu citā līgumslēdzējā valstī taisītu nolēmumu⁵⁹. Tā kā pamattiesības, kas ir atspoguļotas ECTK, ir vispārējo tiesību principu sastāvdaļa, Tiesa secināja, ka dalībvalsts tiesa var neatzīt ārvalstu spriedumu, kurš ir taisīts, acīmredzami pārkāpjot pamattiesības⁶⁰.

107. Tātad šajā ziņā Tiesa ir faktiski radījusi saikni starp pamattiesībām, kuras starptautiskā mērogā aizsargā ECTK, un valsts sabiedrisko kārtību. Atteikums atzīt ārvalstu spriedumu katrā ziņā atbilst Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktam tad, ja valsts sabiedriskās kārtības prasības novērš acīmredzamu ECTK noteikto pamattiesību pārkāpumu.

108. Vēl līdz galam nav noskaidrots, vai tiesām ir ne tikai pamats, bet arī pienākums atteikt ārvalsts sprieduma izpildi, kurš acīmredzami ir pretrunā Kopienų pamattiesībām.

59 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 23. punkts.

60 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 25.–27. un 38.–40. punkts.

Par to liecina tas, ka valstu tiesām atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai ir jāievēro pamattiesības, ja tām ir jāatrisina situācija, kas ietilpst Kopienų tiesību piemērošanas jomā⁶¹.

109. Šajā gadījumā Komisija tomēr neapgalvo, ka izpildāmais spriedums ir pretrunā pamattiesībām. Tieši pretēji — tā runā par starptautiskās politikas prasībām Kipras jautājumā. Šīm prasībām kaut kādā mērā ir juridiski saistošs raksturs tiktāl, ciktāl tās ir iekļautas Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes rezolūcijās⁶². Tas attiecas, piemēram, uz valstu pienākumu atturēties no rīcības, kas saasina Kipras konfliktu.

110. Miera saglabāšana un Kipras teritoriālās integritātes atjaunošana pilnīgi noteikti ir nozīmīgas vērtības. Vai šos mērķus var atzīt par “tād[ū] tiesību norm[ū], kas tiek uzskatīta

61 — Skat. 1986. gada 25. novembra spriedumu apvienotajās lietās 201/85 un 202/85 *Klensch u.c.* (*Recueil*, 3477. lpp., 8.–10. punkts), 1989. gada 13. jūlija spriedumu lietā 5/88 *Wachauf* (*Recueil*, 2609. lpp., 19. punkts), 1991. gada 18. jūnija spriedumu lietā C-260/89 *ERT* (*Recueil*, I-2925. lpp., 42. un turpmākie punkti), 2003. gada 12. jūnija spriedumu lietā C-112/00 *Schmidberger* (*Recueil*, I-5659. lpp., 75. punkts) un 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-13/05 *Chacón Navas* (Krājums, I-6467. lpp., 56. punkts). Skat. šajā sakarā tostarp Jayme, E., Kohler, C., *Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?*, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts — IPRax*, 2000, 454. un 460. lpp.

62 — Skat. iepriekš šo secinājumu 45. punktu un norādes 16. zemsvītras piezīmē, kā arī manus šāsdienas secinājumus lietā C-394/07 *Gambazzi* (Lieta atrodas izskatīšanā tiesā).

par būtisku valsts, kurā tiek prasīta atzišana, tiesību sistēmā, vai šajā tiesību sistēmā par pamattiesībām atzīt[ām] tiesīb[ām]” *Krombach* judikatūras izpratnē⁶³, ir ļoti apšaubāms.

4) Par ceturto prejudiciālo jautājumu

111. Kā jau iepriekš norādīts, Drošības padomes rezolūciju, kas attiecas uz Kipru, prasības un aicinājumi katrā ziņā ir pārāk vispārīgi, lai no tiem secinātu konkrētu pienākumu neatzīt nevienu Kipras Republikas tiesas spriedumu, kas skar īpašuma tiesības uz zemes gabalu Ziemeļkiprā. Neraugoties uz to, līdz galam nav arī skaidrs, vai sprieduma atzišana šajā kontekstā Kipras jautājuma atrisināšanai ir noderīga vai nelabvēlīga un vai tas nav pat nepieciešams Apostolidesa pamattiesību aizsardzībai⁶⁴.

113. Ar ceturto jautājumu ir jāprecizē, vai aizmuguriska sprieduma atzišanu atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam var atteikt sakarā ar pārkāpumiem, izsniedzot dokumentu, ar kuru ierosināta lieta, ja spriedums atbildētāja uzsāktas pārsūdzības ietvaros ir pārbaudīts.

114. Atbilstoši 34. panta 2. punktam spriedums netiek atzīts gadījumos, ja tas taisīts aizmuguriski — ja atbildētājam dokuments, ar kuru ierosināta lieta, nav uzrādīts pietiekami laicīgi, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību. Tāda veida izsniegšanas nepilnības atbilstoši noteikumam tomēr nevar tikt apstrīdētas, ja atbildētājs nav uzsācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad to bija iespējams darīt.

112. Līdz ar to uz trešo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka dalībvalsts tiesa nevar atteikt sprieduma atzišanu un izpildi, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības atrunu Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā tāpēc, ka spriedums [pasludināšanas] valsti formāli ir izpildāms, bet faktiski tajā nevar tikt izpildīts.

115. Oramsi šajā gadījumā faktiski ir iesnieguši pārsūdzību saistībā ar Nikozijas Apgabaltiesas aizmugurisko spriedumu. Viņu prasība pēc pilnīgas un taisnīgas uzklaušanās tika noraidīta tādēļ, ka viņi nevarēja izvirzīt pamatotu aizstāvību (*arguable defence*) pret prasību. Tomēr viņi apgalvo

63 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Krombach*, 37. punkts, un lietā *Renault*, 30. punkts.

64 — Skat. iepriekš šo secinājumu 45. un 49.–52. punktu.

vairākus faktus saistībā ar prasības pieteikuma izsniegšanu, kas viņiem radīja grūtības laicīgi aizstāvēties, un šajā ziņā norāda uz judikatūru attiecībā uz Briseles konvencijas 27. panta 2. punktu⁶⁵.

116. Spriedumā lietā *ASML*⁶⁶ Tiesa tomēr ir norādījusi uz atšķirību starp Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu un Briseles konvencijas 27. panta 2. punktu. Atbilstoši Briseles konvencijas 27. panta 2. punktam spriedumu neatzīst, “ja atbildētājam, kas nav ieradies, dokuments, ar kuru ierosināta lieta, nav izsniegts vai paziņots noteiktā kārtībā un pietiekami laicīgi, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību”.

117. Turpretim atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam obligāti nav izšķirošas nozīmes tam, lai dokuments, ar kuru ir ierosināta lieta, būtu pienācīgi izsniegts⁶⁷. Tieši pretēji — tas ietekmē tiesību uz aizstāvību faktisko ievērošanu. Ja atbildētājs, kas nav ieradies, nav uzsācis pārsūdzības procedūru, lai gan viņam bija iespējams to darīt, tad Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā šobrīd ir norādīts, ka tiesības uz aizstāvību, neraugoties uz izsniegšanas nepilnībām, ir nodrošinātas.

118. Tādējādi minēto judikatūru par Briseles konvencijas 27. panta 2. punktu nevar attiecināt uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu⁶⁸.

119. Noteikuma jaunās redakcijas mērķis atvieglot spriedumu atzīšanu un izpildi ir ņemts vērā vēl vairāk, taču neietekmējot tiesības tikt uzklautam, kas atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai ir pamattiesību, kuru ievērošanu kontrolē Tiesa, sastāvdaļa⁶⁹.

120. Šajā gadījumā bija iespēja pārsūdzēt Nikozijas Apgabaltiesas aizmugurisko spriedumu, un Oramsi to ir izmantojuši. Šādā gadījumā no Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkta izriet, ka atzīšanu un izpildi vēl jo vairāk nevar atteikt, pamatojoties uz prasības pieteikuma izsniegšanas pārkāpumiem.

121. Katrā ziņā tā tas ir tad, ja tiesības tikt uzklautam tomēr netiek ietekmētas, ņemot vērā īpašus apstākļus, piemēram, pārsūdzības noteikšanu. Par to pamata prāvā nav nekādas norādes. Kā izriet no iesniedzējtiesas konstatējumiem, Oramsi nevarēja paust savu

65 — 1990. gada 3. jūlija spriedums lietā C-305/88 *Lancray* (*Recueil*, I-2725. lpp., 23. punkts), 1992. gada 12. novembra spriedums lietā C-123/91 *Minalmet* (*Recueil*, I-5661. lpp., 21. punkts), iepriekš 50. zemesvītras piezīmē minētais 1996. gada 10. oktobra spriedums lietā *Hendrikman* un *Feyen*, 18. punkts, un 2006. gada 16. februāra spriedums lietā C-3/05 *Verdoliva* (Krājums, I-1579. lpp., 29. punkts).

66 — Iepriekš minēts 39. zemesvītras piezīmē, 19. un turpmākie punkti.

67 — Iepriekš 39. zemesvītras piezīmē minētais spriedums lietā *ASML*, 20. punkts.

68 — Kā uzskata ģenerālvokāts Ležē [*Léger*], no Regulas Nr. 44/2001 rašanās vēstures izriet, ka jaunā redakcija bija tieši vēsta pret sekām, kas izrietēja no minētās judikatūras par Briseles konvencijas 27. panta 2. punktu (skat. 2006. gada 28. septembra secinājumus iepriekš 39. zemesvītras piezīmē minētajā lietā *ASML*, 51. un turpmākie punkti).

69 — Skat. iepriekš 39. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *ASML*, 23. un turpmākie punkti.

viedokli pilnīgā un taisnīgā uzklaušīšanā. Bija pat iespēja par spriedumu apelācijas lietā iesniegt nākamo sūdzību Augstākajai tiesai, kuru Oramsi — lai gan bez panākumiem — iesniedza.

123. Līdz ar to uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka aizmuguriska sprieduma atzīšanu un izpildi nevar atteikt, pamatojoties uz dokumenta, ar kuru ierosināta lieta, izsniegšanas pārkāpumiem, ja atbildētājs, kurš sākumā nebija ieradies, varēja pārsūdzēt aizmugurisko spriedumu un ja spriedumu [pasludināšanas] valsts tiesas pēc tam ir pārbaudījušas pilnīgā un taisnīgā lietas izskatīšanā un nekas neliecina par to, ka atbildētāja tiesības tikt uzklaušītam šajā tiesvedībā nav ievērotas.

122. Arī apstākļi, ka atbildētājam atbilstoši Kipras tiesību aktiem ir jāizvirza pamatota aizstāvība, lai panāktu aizmuguriski taisītā sprieduma atcelšanu, Oramsu tiesības uz aizstāvību, ciktāl noprotams, nav būtiski ietekmējis. Faktu, ka viņi Kipras tiesas pēc būtības nevarēja pārliecināt par savu tiesisko viedokli, atzīšanas un izpildes procedūrā saskaņā ar Regulas 36. pantu un 45. panta 2. punktu nedrīkst ņemt vērā.

5) Par piekto prejudiciālo jautājumu

124. Ņemot vērā atbildi uz ceturto jautājumu, uz piekto jautājumu nav jāatbild.

V — Secinājumi

125. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu uz *Court of Appeal* jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) 2003. gada Pievienošanās akta Protokola Nr. 10 1. panta 1. punktā paredzētā Kopienas *acquis* nepiemērošana Kipras Republikas daļās, kuras Kipras Republikas

valdība faktiski nekontrolē, neliedz citas dalībvalsts tiesai, pamatojoties uz Regulu Nr. 44/2001, atzīt un izpildīt Kipras Republikas tiesas spriedumu, kas attiecas uz tās valdības nekontrolēto teritoriju;

- 2) Regulas Nr. 44/2001 35. panta 1. punkts, lasot to kopā ar 22. panta 1. punktu, neļauj dalībvalsts tiesai atteikt citas dalībvalsts tiesas pasludināta sprieduma atzīšanu un izpildi, ja šis spriedums attiecas uz zemes īpašumu šīs citas dalībvalsts teritorijā, kuru šis dalībvalsts valdība pilnībā nekontrolē;
- 3) dalībvalsts tiesa nevar atteikt sprieduma atzīšanu un izpildi, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības atrunu Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā tāpēc, ka spriedums [pasludināšanas] valstī formāli ir izpildāms, bet faktiski tajā nevar tikt izpildīts;
- 4) Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka aizmuguriska sprieduma atzīšanu un izpildi nevar atteikt, pamatojoties uz dokumenta, ar kuru ierosināta lieta, izsniegšanas pārkāpumiem, ja atbildētājs, kurš sākumā nebija ieradies, varēja pārsūdzēt aizmugurisko spriedumu un ja spriedumu [pasludināšanas] valsts tiesas pēc tam ir pārbaudījušas pilnīgā un taisnīgā lietas izskatīšanā un nekas neliecina par to, ka atbildētāja tiesības tikt uzklaustītam šajā tiesvedībā nav ievērotas.